

ג' ל י ו נ ר ת ל ע י ר ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ר ע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ
שנה רביעית
י"ו"ל ע"י מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנוער
הסדרות נכסי מורחי באמריקה

4

בלק (תש"ה)

פרק כ"ב

א. הקללה שהפכה ה' לברכה

אברבנאל: היה ענין בלעם בברכה וקללה מפורסם מאד בין האומות כטואל דבר מאת האלוקים. וכמו שאמר בלק: "כי ידעתי את אשר תברך מבורך ואשר תאור יואר". ואם היה בלעם מקלל את ישראל, היו גויי הארץ בוסחים בקללתו ומתאמצים להלחם בישראל על משענת קללתו. אמנם כששמעו מדבריו שהקבה"ו מונע מהם הקללה ומודיע כי ברוך הוא, יכירו וידעו כל יושבי תבל כי עם ה' נקרא עליהם ויחשבו שהיתה הצלחת ישראל מאת ה' מן השמים - ומי יאמר לו "מה תעשה?" - ולא יקום בהם עוד רוח להלחם בישראל. ובוזה הועיל ענין בלעם וברכותיו מאד; וזהו מה שאמרה רחב למרגלים שטלח יהושע (יהושע ב): "ידעתי כי נתן ה' לכם את הארץ וכי נפלה איתחכם עלינו...". ומאין ידעה כל זה האטה ההיא, שה' ית' הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת? אלא מדברי בלעם ונבואותיו. ולכן נחשב הדבר לחסד גדול טעמה ה' לישראל.

טד"ל: מפני שלא הותר לישראל להתגרות במואב, ואם היה בלעם מקלל, היו בלעם ובלק מתפארים שהועילה קללתו להציל את המלך ואח העם אשר סכרוהו, כי לא ידעו כי ה' צוה "אל תצר את מואב" (דברים ב' ט'), ויאמרו, כי הקללה הביאה בהם מרוב לב וחחחה גבורתם, ואולי ג"כ היו המואבים יוצאים לקראתם בעם כבוד וביד הזקה כמו טעמה אדום (לעיל כ' כ') והיו ישראל מתרחקים מפניהם מפני מצות ה' כמו טעמו לאדום והיה עם שמים מתחלל.

ראב"ע: ט' ד"ה ויבוא אלוקים.

1. מה היא הטאלה שמסתדלים המפרטים הנ"ל לפרטה כל אחד לפי דרכו?
2. מהי ההבנה המוטעית של פרקנו אשר כנגדה יוצאים המפרטים הנ"ל?
3. מהי חולשת השוכחו של ראב"ע?

ב. רמב"ן: ג' ד"ה ויגר מואב מפני העם.

1. כיצד מקטר הרמב"ן פסוק ג' לפסוק ב'?
2. מה מצריכו לפרש את קטר הפסוקים בדרך זו?
3. מניין לו שישראל "טלחו" גב למואב כאשר טלחו לסיחון?
4. "טטעו מואב" מנייח ה' טאמר להם אל תצר את מואב?

ג. ויקץ מואב מפני בני ישראל.

הטוה את שני המקומות במדרש רבה: ויקץ מואב מפני בני ישראל. שהיו רואין את עצמן כקוצים בפניהם. (מתנות כהונה: טפל וחלט).
טמות רבה א' י"ב: ויקוצו מפני בני ישראל (טמות א' י"ב). מלמד שהיו דומין ישראל בעיניהם כקוצים.

הסבר, מהי הסבה שבטוי אחד נדרש בשני המקומות בדרכים שונות?

ד. טאלות ודיוקים ברש"י:

- 1x. ג' ד"ה וירא בלק "לפיכך ויגר"
- 2xx. " " " " "לפיכך ויגר"
3. ג' ויקץ מואב
- 4x. ה' ד"ה לקרא לו
- 5x. " הנה עם יצא
6. " " הנה כסה את עין למה לא פירט "עין הארץ" כמטעו, כמו שפירט "עין הארץ" בטמות י' ה'?
7. ו' " נכה בו
- 8xx. י' " בלק בן צפוד
9. י' " " " " מה קשה לו?

ה. ז' וקסמים בידיהם

רש"י - רשב"ם - ראב"ע - ספורנו

במה שונה ר' טמואל הנגיד בפרוטו מכל המפרטים ומהי מעלת פרוטו?
י"ב. לא הלך עמהם לא חאר אח העם כי ברוך הוא.

י"ג. מאן ה' לחחי להלך עמכם.
בעל עקדת יצחק טואל: למה הסחיר ממלאכי מואב העיקר ולא אמר להם רק חצי החטובה "מאן ה'...". ולא סוף דבריו "לא חאר...". כי ברוך הוא?
עצה טובה: קרא מדיט במדבר רבה כ' א' או תחומא תהילת פרשתנו.